

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

VII. Idem probatur ex Latinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

non aliter urit, quam ipse ignis: Sic Spiritus sancti operatione aqua, qua baptizati corpus aspergitur, reformatur ad diuinam virtutem & potentiam. Hæc ille. Vbi vides, sic esse instrumentum Dei aquam in Baptismo, vt est calor in aqua calefacta instrumentum ignis ad calefaciendum.

THEODORETUS in cap. 10. ad Hebr. in illud: *Afferri corda à conscientia mala: In lege, inquit, utebantur aspersioni- bus, & corpus frequenter lauabant; qui autem ex nouo Testamento vitam instituunt, per sanctissimum Baptismum animam expurgant, & à prioribus maculis liberam reddunt conscientiam.* Vide eundem Theodoretum in Epitome diuino- rum decret. cap. de Baptismo; Damascenum libro 4. de fide, cap. 10. Theophylactum in 3 & 5. cap. Ioannis, & Oecumeni- um in cap. 10. ad Hebr.

CAPVT SEPTIMVM.

Idem probatur ex Latinis.

AM ex Latinis TERTULLIANVS in lib. de Baptismo: *Prius, inquit, liquor, quo viueret, dedit, id est, aqua produxit animantia, vt in Baptismo mirum non fit, si aquæ animare nouerunt.* Item lib. de re- sur rectione carnis probat, corpus resurrecturum, quia Sacra- menta corpori adhibentur, vt ad animam transeat eorum ef- fectus: *Caro, inquit, abluatur, vt anima emaculetur; caro un- giatur, vt anima cõsecratur; caro signatur, vt anima munia- tur; caro manus impositione adumbratur, vt anima Spiritu illuminetur; caro corpore Christi & sanguine vescitur, vt a- nima de Deo saginetur.* Vbi enumerat varios effectus Sacramen- torum; proinde non putat solum excitare fidem Sacramenta.

CYPRIANVS lib. 2. epist. 2. ad Donatũ, scribit, se, antequam baptizaretur, vix potuisse adduci vt crederet, quod à Christia- nis de Baptismi virtute prædicabatur, quod videlicet repente hominem mutet, peccata abstergat, virtutes infundat sed postea id verum esse experientia sua didicisse, *Difficile, in- quit, ac durum pro illis tunc moribus opinabar, quod in salutem mihi diuina indulgentia pollicebatur, vt qui renasci denuo posset, vtq̃ in nouam vitam lauacro aquæ salutaris ani- matus, quod prius fuerat exponeret, corporis licet manente compage, hominem animo ac mente mutarer: Qui possibilu- ciebam, est tanta cõuersio?* Et infra: *Sed postquam vnde ge-*

N 5 nita

nitali auxilio superioris cui labe deterfa in exdiatum peccatum ac purum de super se lumen infudit: postquam cœlitus Spiritus haussit, in nouum me hominem natiuitas secunda reparauit, mirum in modum, &c. In quibus verbis duo NOTANDA sunt. PRIMO; Si Sacramenta tantū obiectiuè mouerent mentem ad credendū, vt aduersarij dicunt, nō fuisset vlla caussa, cur Cyprianus difficulter crederet effectū Baptismi: non enim est hic effectus magis difficilis, quā fit, quod verbum Dei prædicatū valeat ad excitandā fidem: Nota SECUNDO; Cyprianū dicere, Baptismum repente & perniciousiter operari, & renouare hominem. At hoc si diceret, si crederet, Baptismum mouere mentem solū obiectiuè: nam tunc non repente, nec ordinariè haberet suum effectum. Aliqui enim ex eodem signo, vt etiam ex iisdem verbis celerius mouentur, aliqui tardius, aliqui nunquam.

Item in lib. 3. epist. 8 ad Fidum, docet, infantes baptizandos, etiam ante octauum diem (nimirum si vitæ periculum immineat) vt peccati remissionē accipiant. Quod idem iubet Syricius Papa in epist. 1. cap. 2. At si Baptisma solū excitat fidem, & prodest infantibus tantū ea ratione, quia cū adoleuerint, recordabuntur, &c. quorsum infantes morituros baptizari vult Cyprianus? Item in epist. 7. lib. 4. ad Magnianum dicit, quomodo venenum scorpionis & serpentis in aqua extinguitur; ita Diabolum obluere, & resistere Exorcistis ante Baptismum; at in Baptismo amittere omnem virtutem. Quæ certè omnia ridicula essent, si tantū obiectiuè Sacramenta operarentur. Vide etiam sermones de Baptismo Christi, de cœna Domini, & de vñctione Chrismatis. Similia habet Gregorius in 1. tract. de Exodo.

LACTANTIUS li. 1. de diuino præmio, ca. 5. *Cū homo celestibus uacro purificatus, exponit infantiam cū omni labe vitæ prioris, & incremento diuini vigoris accepto, fit homo perfectus ac plenus.* SYLVESTER Papa (vt refert Nicephorus lib. 7. cap. 33. cū Constantinum baptizaret, ita locutus est: *Hæc aqua diuina virtute per inuocationem Trinitatis concepta, sicut extra corpus hominis abluit, ita animum intrā à sorde & inquinamento mundans, splendidiorem radios solaribus efficit.*

AMBROSIVS lib. 2. de pœnit. cap. 2. *Impossibile, inquit, uidebatur, vt peccatum ablueret aqua. Et Naaman Syrus lepram suam mundari per aquam posse nō credidit: sed quod impossibile erat, Deus fecit possibile esse, qui tantā nobis donauit gratiam.*

iam. Vide etiã li. 1. de Sacramentis, cap. 4. & 5. li. 2. cap. 1. & 5. li. 3. cap. 1. & lib. de ijs, qui inicianur mysterijs, cap. 3. & 9. & lib. 9. super Lucam, cap. 3. & lib. 3. de Spiritu sancto, cap. 11.

HIERONYMVS in epistola. 83. ad Oceanum: *Quantam vim, inquit, habeat Baptisma, et aqua in Christo sanctificata gratiam, paulò post docebo.* Et infra, ubi plurima attulit testimonia & figuras: *Dies, inquit, me deficiet, si cuncta, quæ ad potentiam Baptismi pertinet, de Scripturis sanctis voluero digere.* Vide eundem in Dialogo contra Luciferianos, & lib. 3. contra Pelagianos extremo.

OPTATVS lib. 5. contra Parmenianum, initio: *Baptisma,* inquit, *Christianorum Trinitate confectum, confert gratiam; si repetatur, facit vitæ iacturam.* Hæc ille. Vbi PRIMVM vides, apertè asseri Sacramentum conferre gratiam. DEINDE, quòd hic auctor ait, Baptismum repetitum detrimentum adferre, clare demonstrat, non operari tantum obiectiuè excitando fidem; nam eo modo vtiliter repeteretur. Vide ibidem multa de virtute Sacramentorum.

AVGVSTINVS libro 4. de Baptismo, cap. 22 *Inuenio,* inquit, *non tantum passionem pro nomine Christi id, quod ex Baptismo deerat, posse supplere, sed etiam fidem, conuersionem quæ cordis, si fortè ad celebrandum mysterium Baptismi in angustijs temporum succurri non potest.* Hæc ille. Si ergo aliquando martyrrium, aliquando fides cum cordis conuersione supplet vicem Baptismi, manifestè sequitur, non iustificare excitando fidem, sed immediatè applicando Christi merita, atque immediatè iustificando. Et ibidem capite 24. probat Sacramentum Baptismi multum paruulis prodesse, etiam si illi careant fide; ex Circumcisione, quæ dabatur octauo die: *Cur ergo, inquit, ei præceptum est, ut omnem deinceps infantem masculum octauo die Circūcideret, qui nondum poterant corde credere, ut ei deputaretur ad iustitiam, nisi quia, et ipsum per seipsum Sacramentum multum valebat?* Vbi Augustinus docet, Sacramentum non operari excitando fidem, sed vi sua efficiendo. Idem Augustinus lib. 19. contra Faustū, cap. 11. *Sacramentorum,* inquit, *vis inenarrabiliter valet plurimum, et ided contempta, sacrilegos facit. Impiè quippe contemnitur, sine qua non potest perfici pietas.* Hæc ille. At si tantum excitarent fidem obiectiuè, nõ modò non inenarrabiliter valerent plurimum, sed vix aliquid valerent. Nam de concione nemo

dice

diceret, eam inenarrabiliter plurimum valere, cum sæpius multas concionibus vix aliqui moueantur: & tamen fateatur Lutherus in libro contra Ioannem Cochläum, multo efficaciorum esse concionem Baptismo. Quod verissimum est, si agatur de efficacia prouocandi fidem. Idem Augustinus tract. 80. in Ioan. *Vnde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?* Et infra: *Mundatio nequaquam fluxu & labili tribueretur elemento, nisi adderetur in verbo.*

LEO Papa in serm. 4. de natali Domini: *Omni homini renascenti aqua Baptismatis, instar est uteri virginis, eodem Spiritu replente fontem, qui repleuit & Virginem; ut pectus, quod ibi vacauit sacra conceptio, hic mystica tollat oblutio.* Et serm. 5. *Originem quam sumpsit in utero Virginis, posuit in fonte Baptismatis: dedit aquæ, quod dedit Matri. Virtus enim altissimi, & obrumbratio Spiritus sancti, quæ fecit, ut MARIA pareret Saluatorem, eadem fecit, ut regeneret unda credentem.* Hæc ille.

Auctor homiliæ de Sacramento corporis Domini, quæ habetur inter Eusebij Emisleni homilias, & in 9. tomo S. Hieronymi: Ergo, inquit, *ut ad nutum præcipientis Domini, res ex nihilo substituerunt excelsa cælorum, profunda fluctuum, vassa terrarum: ita parem potentiam in spiritualibus Sacramento in verbis præbet virtus, & reseruit effectus.* Et hinc eodem ex vi Sacramenti Baptismatis, quo repente hominem mutatur, ac renouat quoad animam; probat, non debere videri incredibile, si verba Sacramentalia mutent substantiam panis in carnem Christi: Vbi sine dubio nullum habet locum operatio illa obiectiua ad prouocandam fidem: neque enim in consecratione Eucharistiæ verba illa mutant panem excitando in eo fidem. Similem autem vim ponit hic auctor in consecratione respectu panis, & in Baptismo respectu animæ.

GREGORIUS libro 9. epistol. 39. ad Theodistam Patriam docet, in Baptismo omnia peccata ita verè dimitti, ut in mari rubro verè Ægyptij mortui sunt: *Qui ergo, inquit, dicit, peccata in Baptismo funditus non dimitti, dicat in mari rubro, Ægyptios non veraciter mortuos.*

Denique S. BERNARDVS (ut recentiores omittam) in serm. de cœna Domini: *Duo inquit, operatur in nobis Sacramentum Domini corporis, ut videlicet sensum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omnino cõsensum.* Si quis ve-

strum

strum non tam sepe modò, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, inuidiæ, luxuriæ, aut ceterorum huiusmodi, gratias agat corpori & sanguini Domini; quoniam virtus Sacramenti operatur in eo. Hæc ille, cuius verba non possunt trahi ad effectum nutriendæ fidei. Non enim S. Bernardus solùm dicit, per Sacramenta remitti peccata; quod Lutherani fieri volunt, per fidem apprehendentem Christi iustitiam & Dei benevolentiam; sed etiam dicit, vim Sacramenti operari in nobis, vt non consentiamus peccatis, quod per solam fidem nec potest fieri neque aduersarij fieri dicunt.

At hoc argumentum ex Patribus variè respondent hæretici; Philippus in Apologia art. 13. audacter sanè ita loquitur: *Neg. vlla litera ex veteribus scriptoribus proferrî potest, quæ patrocinetur in hac re Scholasticis.*

Lutherus in lib. contra Cochlæum, agnoscit loca Augustini, quæ citauerat Cochlæus, & aliorum Patrum, sed more suo contedit: *Quòd si qui sunt, inquit, ex Patribus, qui senserunt, Sacramenta sua virtute iustificare, esto etiam Augustinus, vt Cochlæus contendit, nihil moror, hominum sunt dicta, sibi ipsis sepius pugnantium, & plerag. humano sensu extra Scripturas docentium.* Hæc ille. At certè credibilius est, tot sanctos Patres Scripturam intellexisse, quàm vnum Lutherum: quod ipse quoq; cõcederet, nisi eum planè superbiæ spiritus excæcasset.

Calvinus respondet libro 4. Instit. cap. 14. vlt. Patres hyperbolicè loqui: *Fortè inquit, miseros istos Sophistas deceperunt immodica illa Sacramentorum encomia, quæ de signis nostris apud veteres leguntur: quale est illud Augustini quòd veteri legn. Sacramenta Saluatorem tantum promittebant, nostra vero dent salutem. Hæc & similes dicendi figuræ, cum nõ aduerterent hyperbolicas esse, & ipsi hyperbolica sua dogmata promulgarunt.* Hæc ille. At hoc nimis ruinosum est effugium. Nam citati Patres, vt plurimum referunt ad omnipotentiam Dei hos mirabiles effectus: nulla autem est opus omnipotentia, vbi non veri ac proprii, sed hyperbolici sermones sunt. Præterea Patres ipsi aliquando monent, se non loqui hyperbolicè, vt Chrysostomus homilia 4. ad baptizandos, vbi cum dixisset, Baptismo perfectè lauari & mundari animas, monet se non ea dicere ambitionis gratia, id est, amplificandi & eloquentiæ ostendendæ studio. Et Augustinus in epist. 23. circa finè inducit eos qui non credunt, posse fieri, vt paruuli etiam

sine

sine fide actuali per ipsum Sacramentum saluentur, infideles esse. Ex quo intelligimus, cum non hyperbolica encomia, sed dogmata fidei tradere Denique si diceret Calvinus, unum aut alterum ex Patribus Hyperpole usum in oratione laudatoria, posset tolerari. Ad quod omnes Græci & Latini, non modo in concionibus, sed etiam in libris dogmaticis, vel epistolis, vel commentarijs Scripturarum hyperbolicè loquantur, nullo modo credibile est.

Kemnitius in 2. parte Examinis, pag. 98. dicit Scripturam aperte tribuere vim iustificandi Sacramentis: nec esse ea loca per tropos detorquenda in alium sensum, & sic à Patribus esse intellecta, tamen postea exponit omnia de efficientia per excitationem fidei, quod iam refutauimus.

CAPVT OCTAVVM.

Sexta classis ex ratione.

ST autem OBSERVANDVM, vt faciliùs intelligatur efficacia rationũ, duplicia esse verba, & signa cetera. QVAEDAM enim sunt non ad alium finem instituta, quam ad significandum, quæ quædam theoricæ signa dici possunt. ALIA sunt instituta ad significandum, & efficiendum aliquid, quæ ob id practica dici possunt. Differunt autem quod priora nihil immediatè, & vi sua operentur, sed solùm representant obiectum, & si forte sequitur effectus aliquis, non sequitur ex vi illius signi, sed aliunde; posteriora immediatè operantur, & sua quadam virtute; Verbi gratia, cum quis monet alium, adesse hostem, illi continuò fugit; ceterum illius fugæ non est causa immediatè illa admonitio, sed apprehensio rei noxiæ; proinde admonitio signum fuit prioris generis. Pari ratione, qui viso signo hospitij currit ad hospitium, non mouetur ab eò signo immediatè, sed ab apprehensione rerum quibus indiget, & quæ illud signum representat: proinde illud etiam non est propriè signum practicum, vt hîc accipimus. Nam aliquando solent vocare signa practica omnia illa, quæ referuntur ad opus, siue mediatè, siue immediatè; quomodo accipiebatur in disputatione de intentione ministri: Tunc enim vocabamus practica omnia verba imperatiua: at hîc ista vocamus theoricæ; practica autem dicimus, quæ præter significationem habent